

2015

4. ÇEYREK RAPORU

TÜRKİYE'NİN TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI

Türkiye'nin Tasarruf Eğilimleri **A**raştırması ING Bank

1. GİRİŞ/3

- 1.1 ING Bank Genel Müdürü Pinar Abay'ın Önsözü/3
- 1.2 Türkiye'de Bireysel Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nı Niçin Yapıyoruz/5

2. ELDEKİ VERİLER NE SÖYLÜYOR/6

- 2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri/6
- 2.2. Tasarruf Araçları Tercihi/16
- 2.3. 2015 4. Çeyrek Sonuçları/18

3. METODOLOJİ/19

- 3.1. Amaç ve Yöntem/19
- 3.2. Demografik Bilgiler/20
- 3.3. Tasarrufun Tanımı/22

4. EKONOMİST YORUMU/23

5. İLETİŞİM BİLGİLERİ/27

“ ‘Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri’ Araştırmamızın 2015 yılı dördüncü çeyrek sonuçlarına göre; kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı bir önceki döneme göre 1,7 puan yükseldi ve 13,6’ ile 2014 ortasından bu yana gözlenen en yüksek seviyeye ulaştı.

Dördüncü çeyrekte tekrarlanan genel seçimlerin koalisyon ihtimalini ortadan kaldırarak tek parti hükümeti kurmaya imkan tanıyan bir Meclis yapısı oluşturması olumlu bir ortam yaratmış olsa da enflasyon ve işsizlikle ilgili belirsizliklerin hane halkını tedbirli davranmaya yönelttiği ve tasarruf sahipliği oranını desteklediği söylenebilir. Bir başka deyişle, seçimlerle birlikte politik risk primindeki azalmaya rağmen; TL’nin yıl boyunca zayıf seyrinin tüketici güvenine yansımaları, çevre ülkelerde jeopolitik risklerin ağırlığını koruması, enflasyon görünümünde gözlenen bozulmanın sürmesi ekonomik birimlerin davranışları üzerinde etkili olmaya devam etti.

2016’ya bakıldığında ise; Çin’de veriler ekonomide sert bir yavaşlamaya dair endişeleri güçlendirirken, hisse senetleri, emtia fiyatları ve kırılğan bazı gelişmekte olan ülke piyasaları üzerinde baskı yaratıyor. Durum böyle olmasına rağmen, küresel merkez bankalarının gevşeme adımlarına ek olarak, Fed’in faiz artış sürecinde yavaşlama eğilimi ve Çin’de destekleyici maliye politikası makro görünümü daha olumlu bir noktaya getirme ve piyasaları yatıştırma potansiyeli taşıyor. Yine de, bu adımların olumlu etkilerinin gözlenebilmesi için zamana ihtiyaç duyulması, kısa vadede piyasalardaki oynak seyrin baskın olabileceğini düşündürüyor. Dolayısıyla bu durum tasarruf sahipliği oranını destekleme potansiyeli taşıyor.

“Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri” Araştırmamızda tasarruf sahibi olanların “tasarruf nedenlerine” baktığımızda tasarruf sahibi olmanın en önemli nedeni olarak yüzde 48 ile “geleceğe yatırım”ı görmeye devam ediyoruz. “Çocuklarım için” ve “beklenmedik durumlara karşı” gerekçeleri ön-

Pınar Abay | ING Bank Genel Müdürü

KENTSEL NÜFUSTA
TASARRUF SAHİPLİĞİ
ORANI BİR ÖNCEKİ
DÖNEME GÖRE
1,7 PUAN YÜKSELDİ.
**13,6 İLE 2014
ORTASINDAN BU
YANA GÖZLENEN EN
YÜKSEK SEVİYEYE
ULAŞTI.**

ceki dönemle benzer seviyesini koruyor ve sırasıyla yüzde 25 ve yüzde 19 oranlarında gerçekleşiyor.

Genel olarak gözlemlediğimiz çocuklu bireylerin görece daha az tasarruf eğiliminde olması olgusu, çocuklu bireylerin tasarruf sahipliği oranının bir önceki döneme göre 2 puanlık artış ya kalamış olmasıyla değişiklik gösteriyor. Tasarruf sahibi nüfusa baktığımızda 18-34 yaş grubunun en yüksek paya sahip olduğu ve 3.çeyrekte yüzde 31'e gerileyen puanının son çeyrekte 4 puan artarak yüzde 35 seviyesine geldiği görülüyor.

2015 yılının son çeyrek sonuçları, tasarruf edenlerin nakitte kalmayı ya da tasarruflarını hızla nakde çevirebilecekleri enstrümanları tercih ettik-

lerini gösteriyor. Tasarruf araçları arasında **"altın ve yastık altı nakit"**in bir önceki çeyreğe göre 2 puan artış gösterdiği ve yüzde 27 seviyesine ulaştığı görülürken, en çok tercih edilen ikinci tasarruf aracı olan **"Vadeli TL hesabı"** 3 puan gerileyerek yüzde 18 oranında gerçekleşiyor.

"Bireysel Emeklilik" fonlarının ise 4 puanlık düşüşle yüzde 16'ya gerilediği görülüyor. Ancak, BES'in finansal derinleşme, refah düzeyinin artması gibi faktörlerin de etkisiyle önem kazanmaya devam edeceğini düşünüyoruz.

Araştırmamızın daha detaylı incelemesinin ve ekonomist yorumlarının yer aldığı 2015 yılı son çeyrek sonuçlarına raporlar sayfasından ulaşabilirsiniz.

TASARRUF SAHİPLERİ ARASINDA DÜZENLİ
TASARRUF YAPMA ORANI GEÇEN DÖNEMLE
BENZER SEVİYEDE KALİYOR. **BU DURUM
TASARRUF YAPMANIN, ÇEVRESEL NEDENLERİN
DIŞINDA, BİR ALIŞKANLIK OLDUĞU
GÖRÜŞÜNÜ DESTEKLİYOR.**

TÜRKİYE'DE BİREYSEL TASARRUF EĞİLİMLERİ ARAŞTIRMASI'NI NİÇİN YAPIYORUZ?

Ülkemizde, tasarruf oranı bakımından dünyada alt sıralarda yer alıyor. Öte yandan yüksek oranlı sürdürülebilir büyüme için iç tasarruf oranlarının artması gerektiği biliniyor. Tasarruf artışını teşvik etmek için çeşitli ekonomik tedbirler tartışılıyor, bazı uygulamalar devreye sokulmaya çalışılıyor.

Bu süreçte tasarruflarla ilgili veri ihtiyacı da artıyor. TÜİK'in özellikle son yıllarda ekonomik konularla ilgili istatistik üretiminde ciddi gelişmeler sağladığı açık. Bununla birlikte tasarruf eğilimleri ve tasarruf düzeyi hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu söylemek zor.

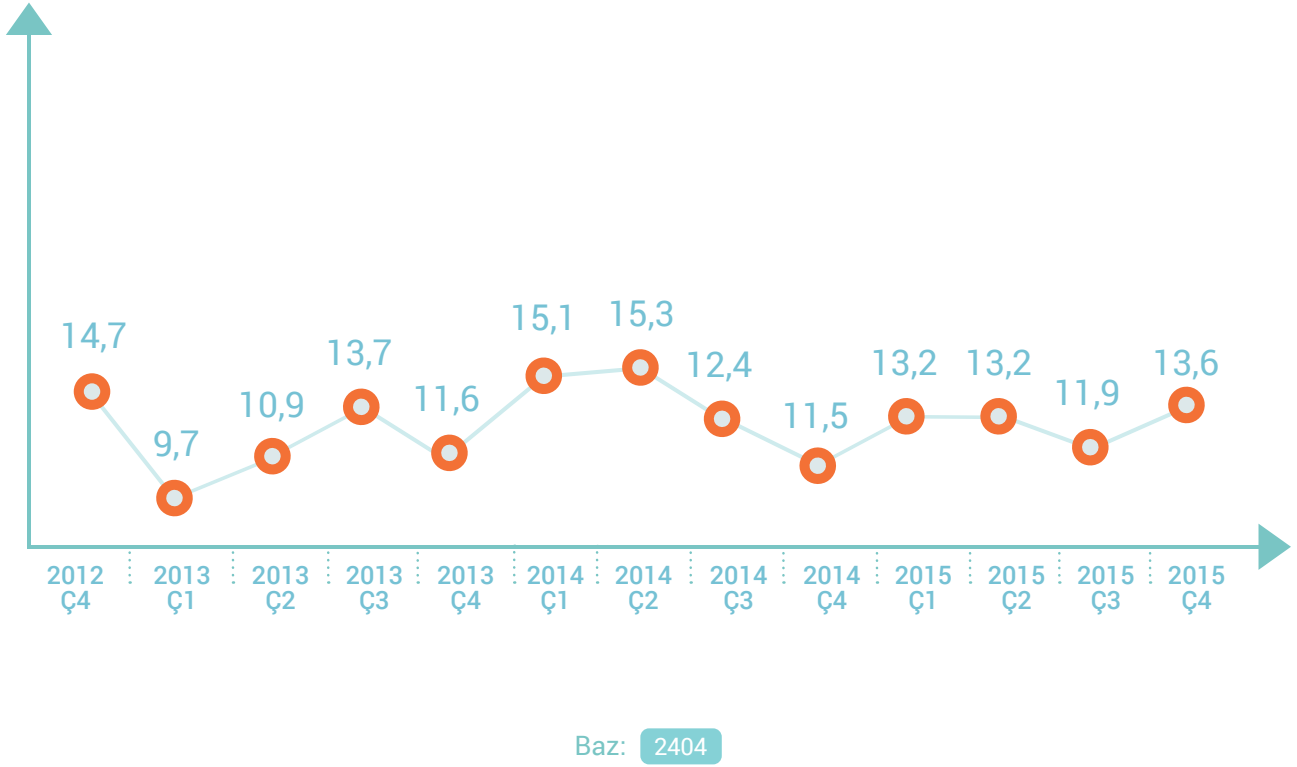
T.C. Merkez Bankası ve BDDK tarafından yayınlanan bankacılık sistemi içindeki tasarruflara ilişkin veriler önemli bir boşluğu doldurmakla birlikte, ülkemizdeki 'ortalama birey'in geliri ve tasarrufları arasındaki ilişkiyi bir trend olarak izlemek, bu konudaki araştırmacılara ve politika yapıcılara katkı sağlayacaktır.

İşte bu araştırmayla, ülkemizdeki 'ortalama birey'in tasarruf yapıp yapmadığı, tasarruf yapma veya yapmama nedenleri, en çok kullanılan tasarruf araçları, bireysel gelirler, aylık tasarruf oranı ve nakte dönüştürülebilir tasarruf miktarı 3'er aylık bazlarda düzenli olarak incelenmektedir. Amaç, ülkemizde tasarruflarla ilgili bilgi ihtiyacına katkı sunmaktır.

2.1. Tasarruf Sahipliği/Nedenleri

2015'İN 4. ÇEYREĞİNDE TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI %13,6 OLMUŞTUR.

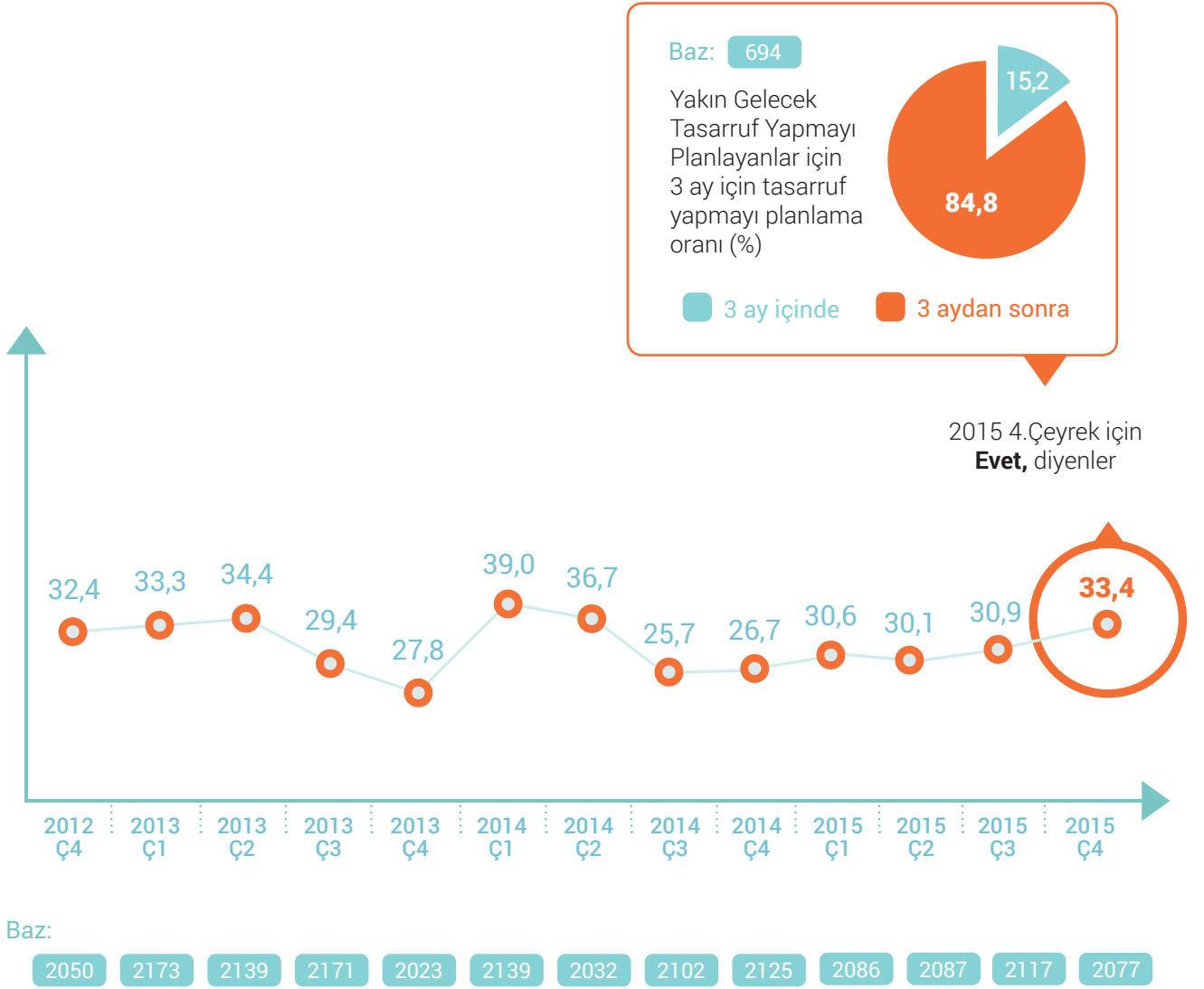
Tasarruf sahiplerinin oranı (%)

- 2015'in 4. çeyreğinde, tasarruf sahiplerinin oranı **1,7 puan yükselerek %13,6'ya** ulaşmıştır. Ancak bu artış istatistiki olarak anlamlı değildir.
- Artışın anlamlı olmaması sebebiyle tasarruf sahipliğinin 2015 yılı boyunca benzer seviyede seyrettiği söylenebilir.

TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLARIN ORANI 2015'İN SON ÇEYREĞİNDE %33,4'E YÜKSELMİŞTİR.

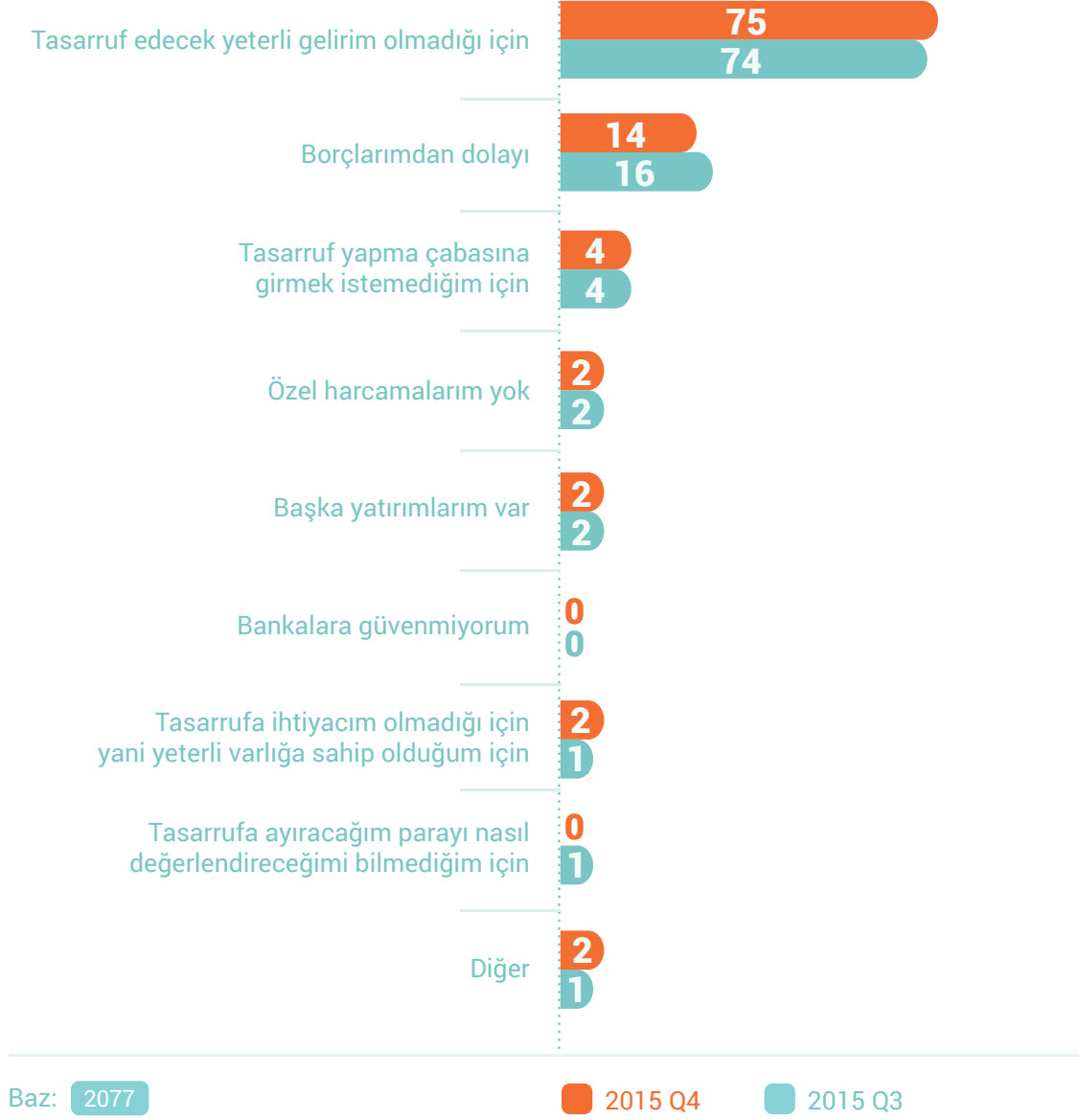
Tasarrufu Olmayanlar için Yakın Gelecekte
Tasarruf Yapmayı Planlayanlar (%)

- Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı son 3 dönemdir aynı seviyede ilerlerken, istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte son çeyrekte 2,5 puanlık artışla %33,4'e yükselmiştir.
- Önümüzdeki 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı ise bir önceki dönemle aynı seviyede yer almaktadır (%15,4 vs. %15,2)

2015'İN SON ÇEYREĞİNDE HER 4 KİŞİDEN 3'Ü "GELİR YETERSİZLİĞİ" SEBEBİYLE TASARRUF EDEMEMİŞTİR.

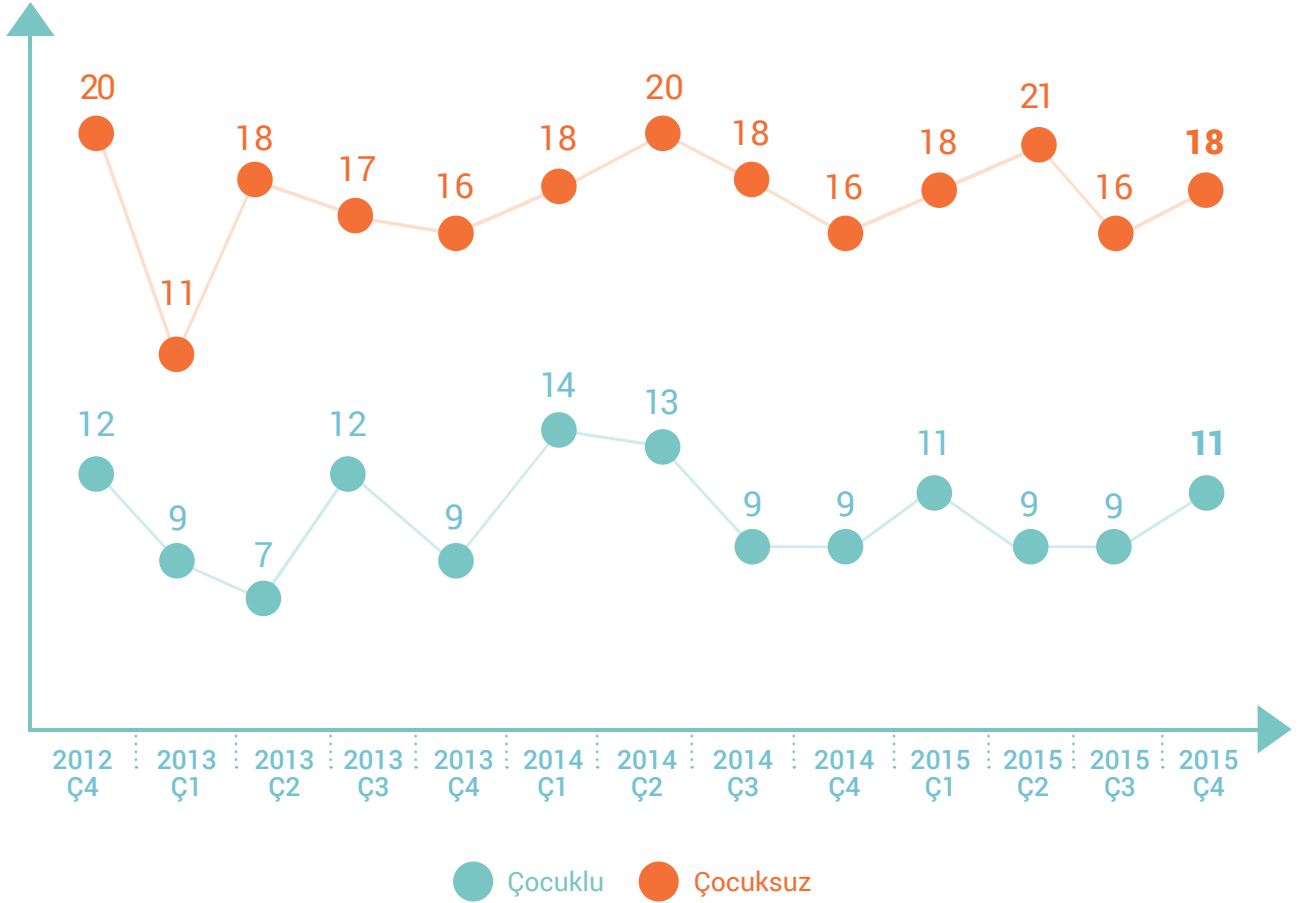
Tasarrufu Olmamasının Nedeni (%)

- 2015'in 4. çeyreğinde de tasarruf sahibi olmama konusundaki en önemli gerekçe **"tasarruf edecek yeterli gelirim olmadığı içindir"** ve bir önceki dönemle benzer seviyesini korumaktadır (%74 vs. %75).
- Bu dönem **"borçlarından dolayı"** tasarruf edemeyenlerin oranı, 2 puanlık bir düşüş göstermesine rağmen önceki dönemki seviyesini korumaktadır.

ÇOCUKSUZ BİREYLERİN TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI DÜŞERKEN, ÇOCUKLU BİREYLERİNKİ AYNI KALMIŞTIR.

Tasarruf Sahiplerinin Oranı (%)

Çocuğu olanlar için baz

1555 1279 1584 1510 1578 1495 1484 1587 1583 1551 1508 1529 1454

Çocuksuz olanlar için baz

847 1127 818 891 822 903 915 815 818 852 895 874 950

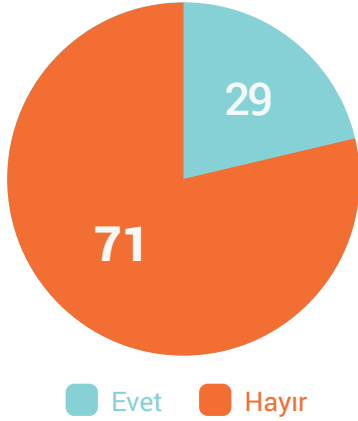
- Bu dönem çocuksuz bireyler arasında tasarruf sahibi olma oranı tekrar yükselişe geçmiştir. (%16 vs. %18)
- Çocuklu bireylerin tasarruf sahipliği de bir önceki döneme göre 2 puanlık artışla %9'dan %11'e yükselmiştir.

YAKIN GELECEKTE TASARRUF YAPMAYI PLANLAYANLARIN ORANI

Çocuğu Olup Tasarruf Yapmayanlar (%89)

Baz: 1298

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

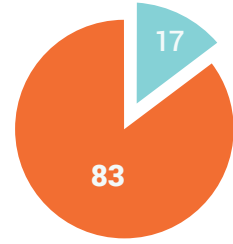
Evet
diyenler

Baz: 382

3 ay içinde mi,
3 aydan sonraki
dönemde mi
planlıyorsunuz?(%)

3 ay içinde

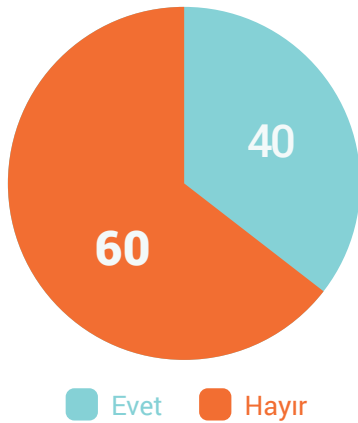
3 aydan sonra

Çocuğu Olmayıp Tasarruf Yapmayanlar (%82)

Baz: 780

Yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlıyor musunuz? (%)

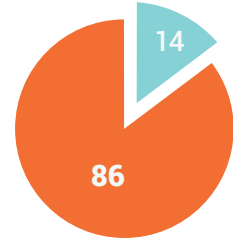
Evet
diyenler

Baz: 312

3 ay içinde mi,
3 aydan sonraki
dönemde mi
planlıyorsunuz?(%)

3 ay içinde

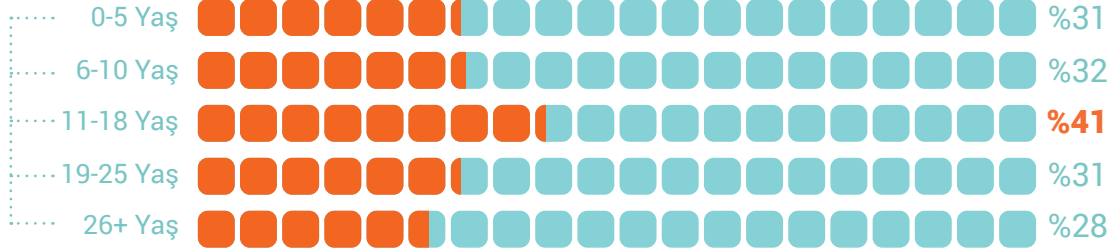
3 aydan sonra

- Çocuklu bireylerin tasarruf yapma oranı %11 iken, çocuğu olmayanların tasarruf oranı %18'dir.
- Tasarrufu olmayan çocuklu bireylerde tasarruf yapmayı planlayanların oranı 3 puan artarken çocuksuz bireylerde yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranı bir önceki dönemle aynı seviyede kalmıştır.
- Hem çocuklu bireyler hem de çocuksuz bireyler arasında 3 ay içerisinde tasarruf yapmayı planlayanların oranı bir önceki dönemle benzer seviyede yer almaktadır.

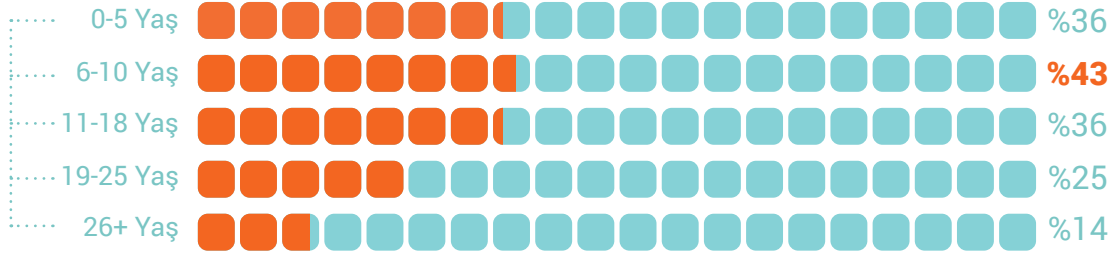
ÇOCUKLU BİREYLERDE ÇOCUK YAŞLARI

Toplam Çocuklular

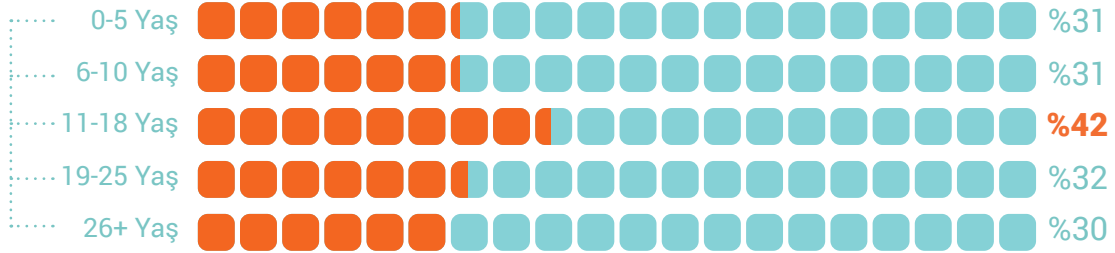
Baz: 1454

Tasarruf Sahibi Çocuklular

Baz: 156

Tasarruf Sahibi Olmayan Çocuklular

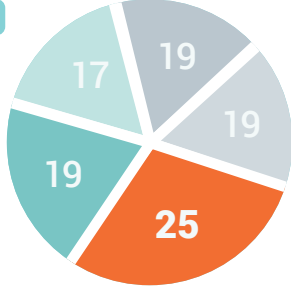
Baz: 1298

- Bu dönemde de çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı içerisinde en büyük payı 11-18 yaş arası çocuklar almaktadır. 19-25 yaş grubunda çocuğu olanların oranı ise 5 puan gerilemiştir.
- Tasarruf sahibi çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı içerisinde 6-10 yaş grubunun oranı önceki döneme oranla anlamlı oranda artarak %28'den %43'e yükselmiştir.
- 11-18 yaş grubu, tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerin çocukları arasındaki en büyük yaş grubudur (%42).

ÇOCUKLARIN YAŞ DAĞILIMI

Toplam Çocukların Yaş Dağılımı (%)

Baz: 1454

0-5
Yaş

6-10
Yaş

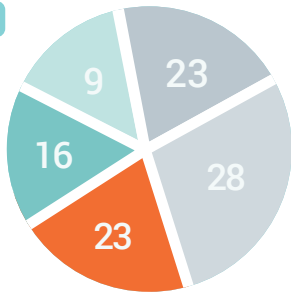
11-18
Yaş

19-25
Yaş

25+
Yaş

Tasarruf Sahibi Bireylerde Çocukların Yaş Dağılımı (%)

Baz: 156

0-5
Yaş

6-10
Yaş

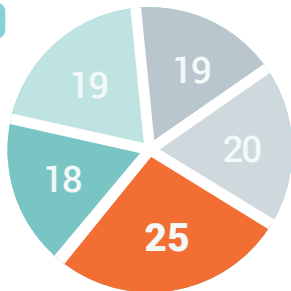
11-18
Yaş

19-25
Yaş

25+
Yaş

Tasarruf Sahibi Olmayan Bireylerde Çocukların Yaş Dağılımı

Baz: 1298

0-5
Yaş

6-10
Yaş

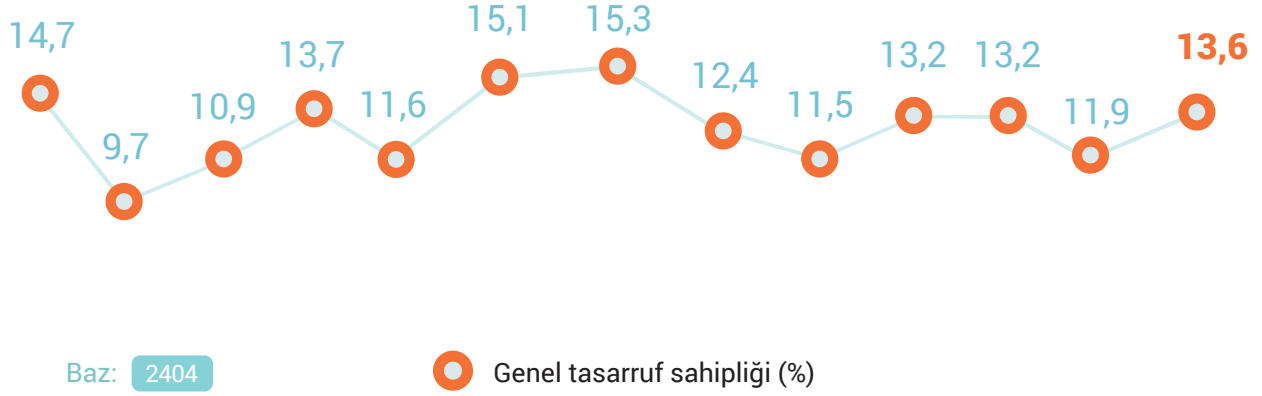
11-18
Yaş

19-25
Yaş

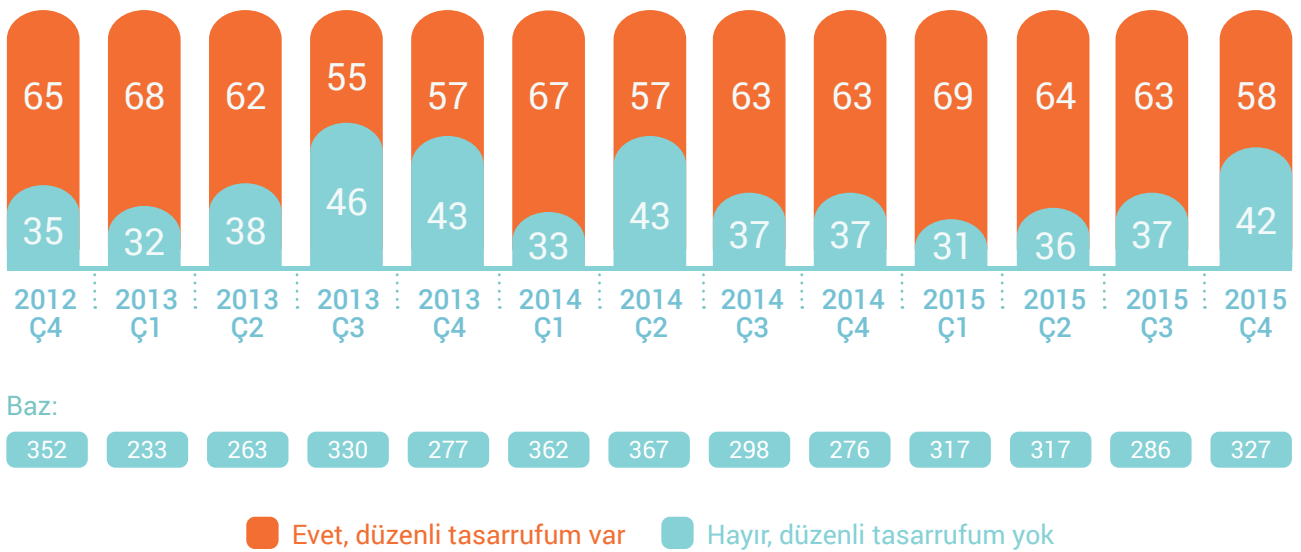
25+
Yaş

- Tasarruf sahibi çocuklu bireylerin çocukları arasında 6-10 yaş grubunun payı 9 puan artarken (%19 vs. %28), 25+ yaş grubunun payı 7 puan gerilemiştir (%16 vs. %9).
- Bu dönem, tasarruf sahibi olmayan çocuklu bireylerin çocuklarının yaş grubu dağılımı bir önceki döneme göre farklılaşmayarak benzer seviyelerde kalmıştır.

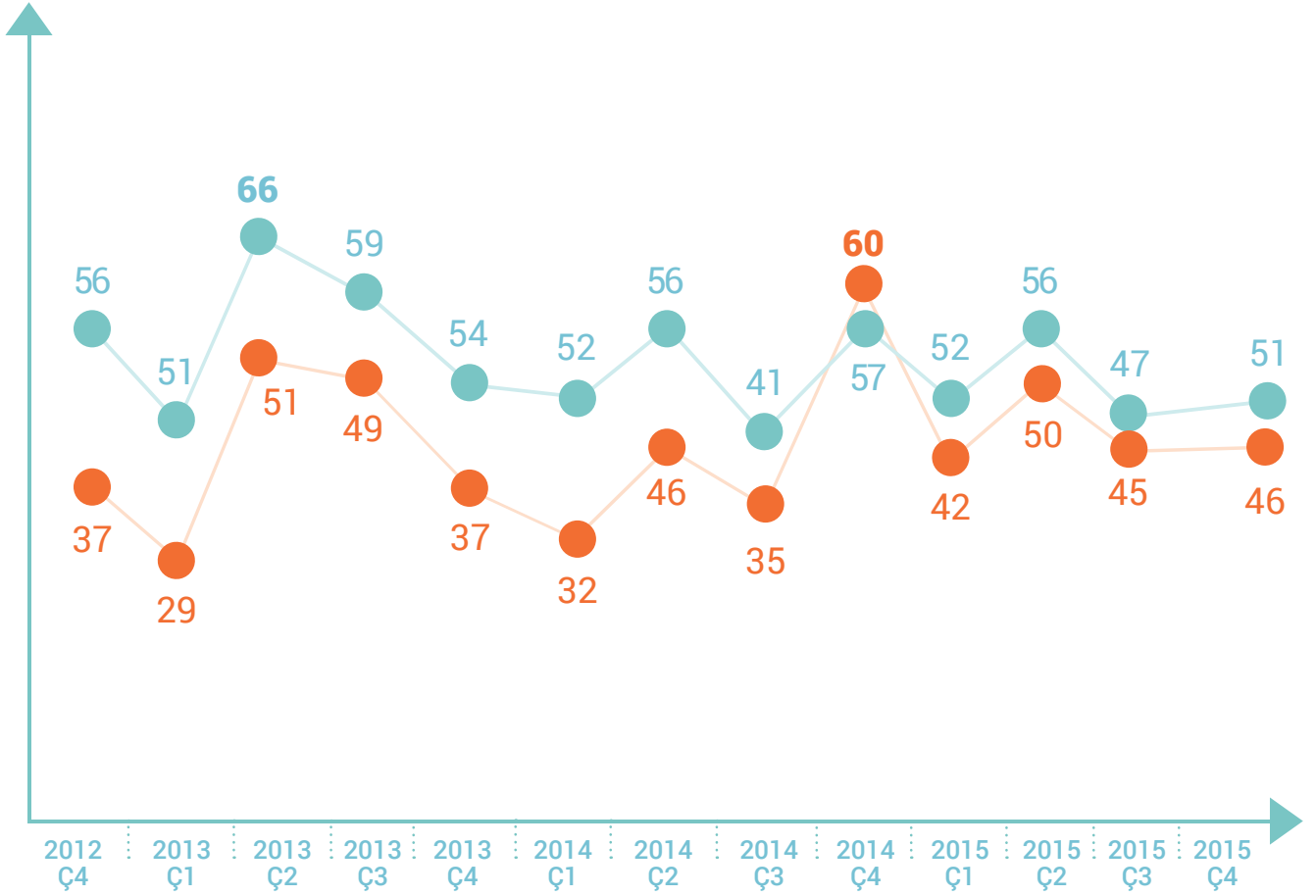
TASARRUF YAPMAK ASLINDA BİR ALIŞKANLIK

Düzenli tasarruf yapma oranı (tasarruf sahipleri içinde)

Düzenli Tasarruf Yapmayanlar için 3 ay içinde veya daha sonra tasarruf yapma eğilimi (%)

Baz:

123

75

100

152

119

119

158

111

103

98

113

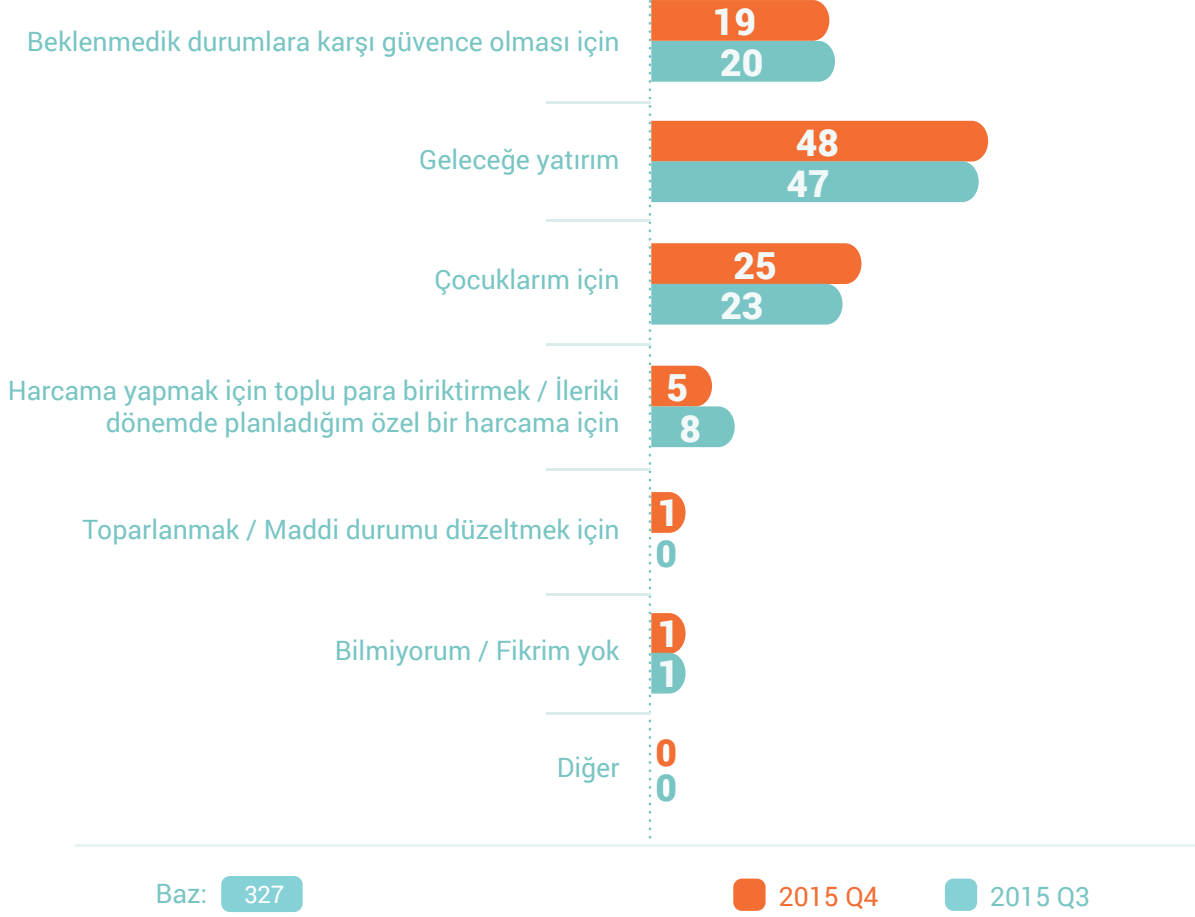
105

138

- Son 3 ay içinde tasarruf yapma oranı (%)
- Gelecek 3 ay içinde tasarruf yapacak olma eğilimi (%)

- Tasarruf sahipleri arasında düzenli tasarruf yapma oranı geçen döneme kıyasla 5 puanlık düşmüştür.
- Bu dönem, **düzenli tasarruf yapmayanlar** arasında son 3 ay içinde tasarruf yapma oranı sabit kalırken, gelecek 3 ay içerisinde tasarruf yapma eğilimi %51'e yükselmiştir.

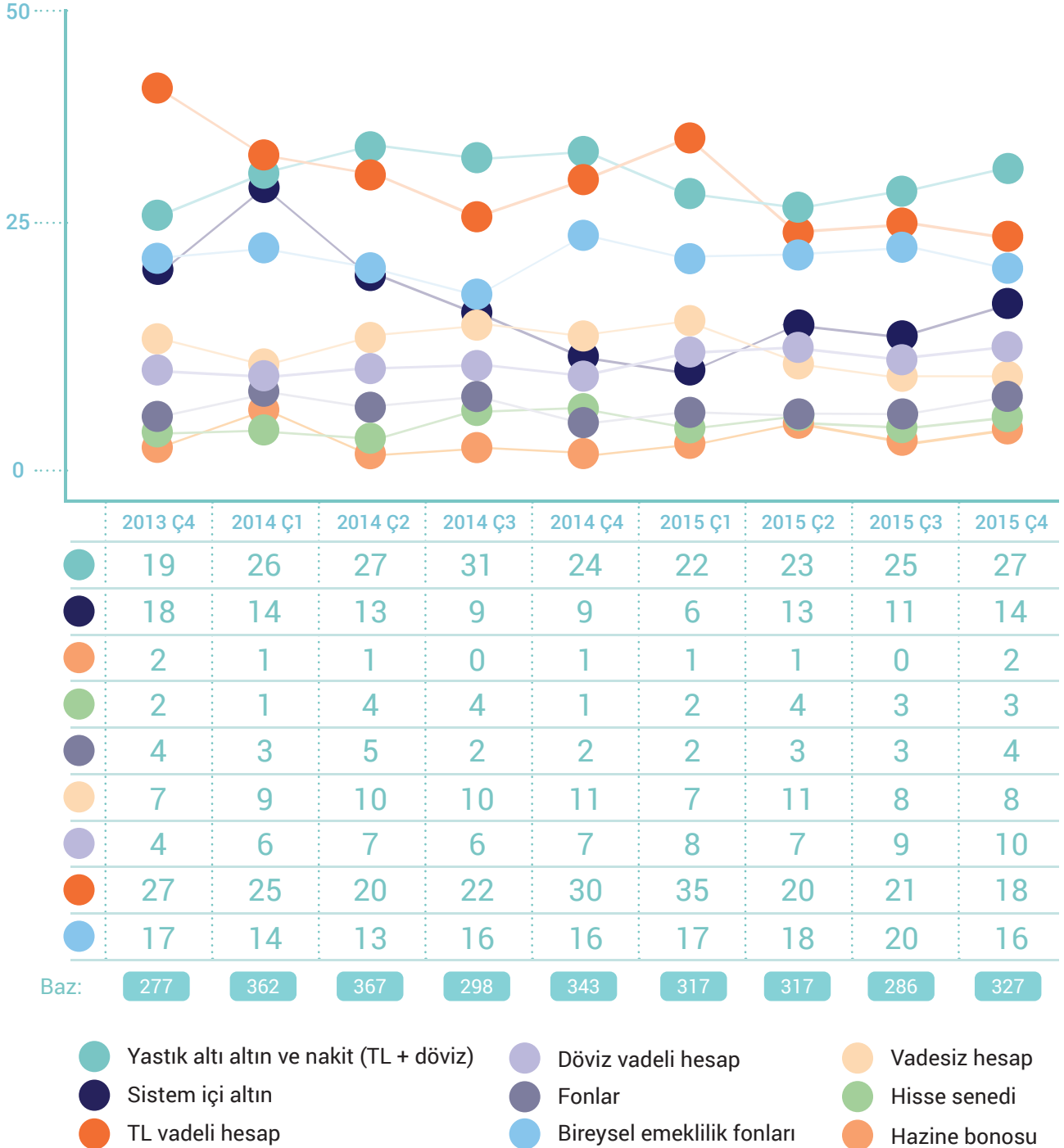
TASARRUF SAHİBİ OLMAKTAKİ EN ÖNEMLİ NEDEN “GELECEĞE YATIRIM”

- 2015'in 4. çeyreğinde “geleceğe yatırım” için tasarruf yapma oranı bir önceki dönemle benzer seviyededir.
- Tasarruf sahibi olmanın ikinci en önemli gerekçesi olan “çocuklarım için” %23'ten %25'e yükselmiştir.
- “Beklenmedik durumlara karşı” ifadesi ise bir önceki dönemle benzer seviyesini korumaktadır.

2.2. Tasarruf Araçları Tercihi

2015 4. ÇEYREKTE, “ALTIN VE YASTIK ALTI NAKİT” BİR ÖNCEKİ DÖNEME KİYASLA SIRALAMADAKİ YERİNİ KORUMAKTADIR.

NOT: “Bu soru çoklu cevap” olduğu için bu kalemlerin toplamaları %100’ü geçmektedir. Karşılaştırmalı analiz için hepsi toplam %100 olacak şekilde yeniden ağırlıklandırılmıştır.

SİSTEM İÇİ ALTIN, YASTIK ALTI ALTIN VE YASTIK ALTI NAKİT ORANI TOPLAMI BU DÖNEM %41'E YÜKSELMİŞTİR.

%	2014 Ç4	2015 Ç1	2015 Ç2	2015 Ç3	2015 Ç4
Sistem dışı ve sistem içi altın+sistem dışı nakit (TL veya döviz)	33	28	36	36	41
Altın veya diğer değerli taş ve metal (sistem dışı)	9	9	7	6	8
Altın veya diğer değerli taş ve metal hesabı (sistem içi)	9	6	13	11	14
Yastık altı döviz veya TL (nakit)	15	13	16	18	19

Baz:

343

317

317

286

327

2015 4. ÇEYREK SONUÇLARI

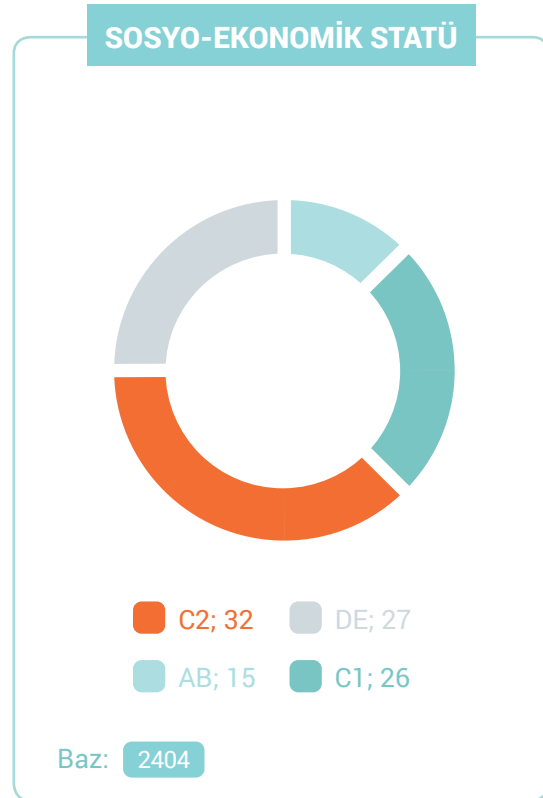
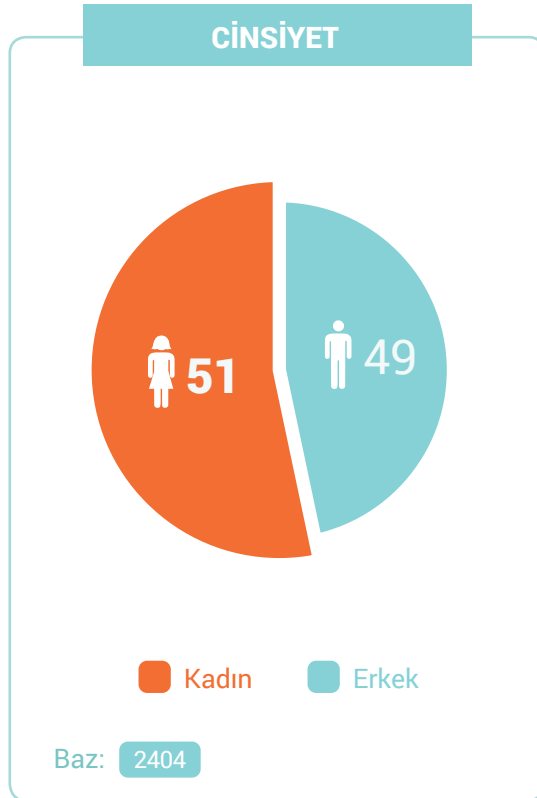
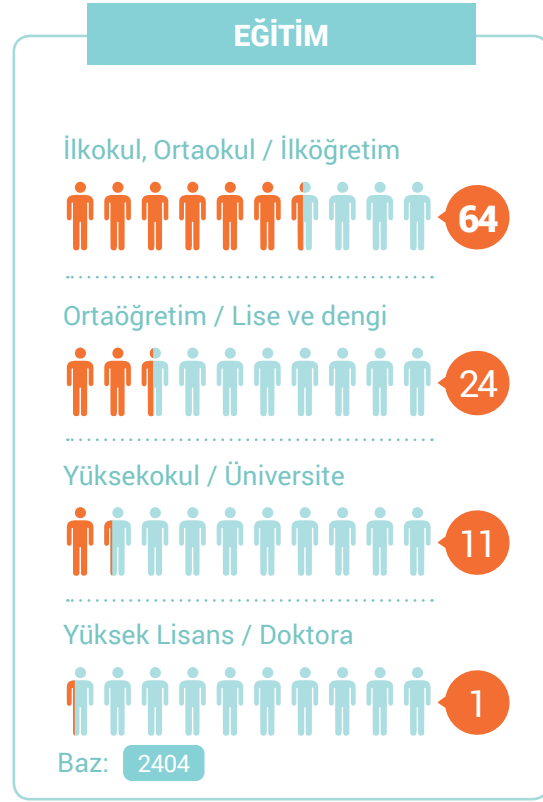
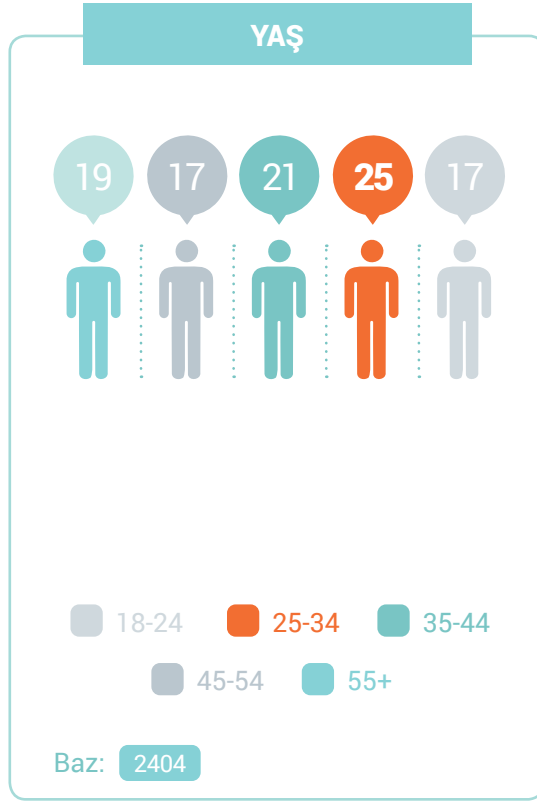
- Kentli 18 yaş üstü nüfus içinde tasarruf sahiplerinin oranı; 1,7 puanlık artışla %13,6'ya ulaşmıştır. 2015'te tasarruf sahipliği oranı tüm yıl aynı seviyede seyretmiştir
- Tasarruf sahibi olanların yaş dağılımında 18-24 yaş grubunun payı azalırken (%25 vs. %20), 25-34 (%31 vs. %35) ve 35-44 (%19 vs. %24) yaş gruplarının oranı artmıştır.
- Bu dönem hem çocuklu (%9 vs. %11) hem de çocuksuz bireyler (%16 vs. %18) arasında tasarruf sahibi olanların oranında küçük bir artış görülmektedir.
- Tasarruf yapmama konusundaki en önemli iki gerekçe olan **“yeterli gelir sahibi olmama”** (%75) ve **“borçlarım yüzünden”** (%14) bu dönem bir önceki dönemle aynı seviyede kalmıştır.
- Tasarruf sahipleri arasında düzenli tasarruf yapma oranı bir önceki döneme kıyasla 5 puan gerileyerek %58'e düşmüştür. Düzenli tasarruf yapmayanlar arasında 3 ay içerisinde tasarruf yapma oranı sabit kalırken, 3 ay sonrasında tasarruf yapma eğiliminde artış görülmektedir.
- Sırasıyla tasarrufun en önemli gerekçeleri olan **“geleceğe yatırım”** (%48), **“çocuklarım için”** (%25) ve **“beklenmedik durumlara karşı”** (%19) gerekçeleri önceki dönemle benzer seviyede yer almaktadır.
- Bu dönem en çok tercih edilen tasarruf aracı olan **“yastık altı altın ve nakittir”** ve oranı bir önceki dönemle benzer seviyededir. Sistem içi altın küçük bir artışla %11'den %14'e gelirken, **“bireysel emeklilik fonlarında”** da %20'den %16'ya bir gerileme olduğu görülmektedir.

3.1. AMAÇ VE YÖNTEM

- Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de **kentsel** yerleşim yerlerinde **18 yaş ve üzerindeki bireylerin tasarruf eğilimlerini** izlemektir.
- NUTS1 bölgelerinde seçilen **26 ilde her ay** tesadüfi olarak seçilen **800 kişi** ile görüşülüyor. 3 aylık (çeyrek) bazda görüşme sayısı **2400** olarak gerçekleşiyor.
- Bilgisayar destekli telefon görüşmesi yöntemi (**CATI**) kullanılıyor.
- Yaş, cinsiyet, çalışma durumu ve meslek kontrol kotası olarak uygulanıyor.

3.2. Demografik Bilgiler

DEMOGRAFİK BİLGİLER (%) - 2015 4. ÇEYREK

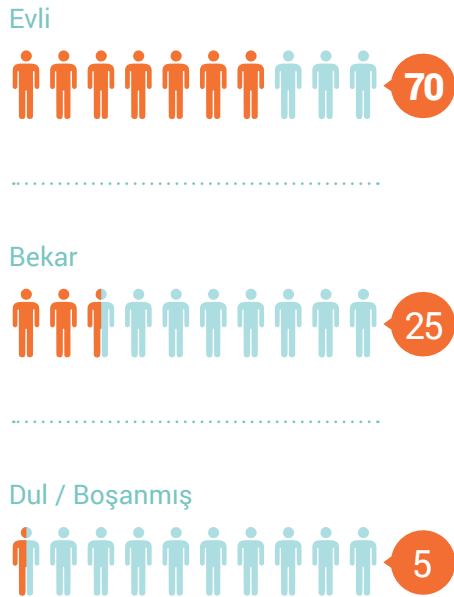

HANEHALKI TİPİ

Baz: 2404

MEDENİ DURUMU

Baz: 2404

KONUT TİPİ

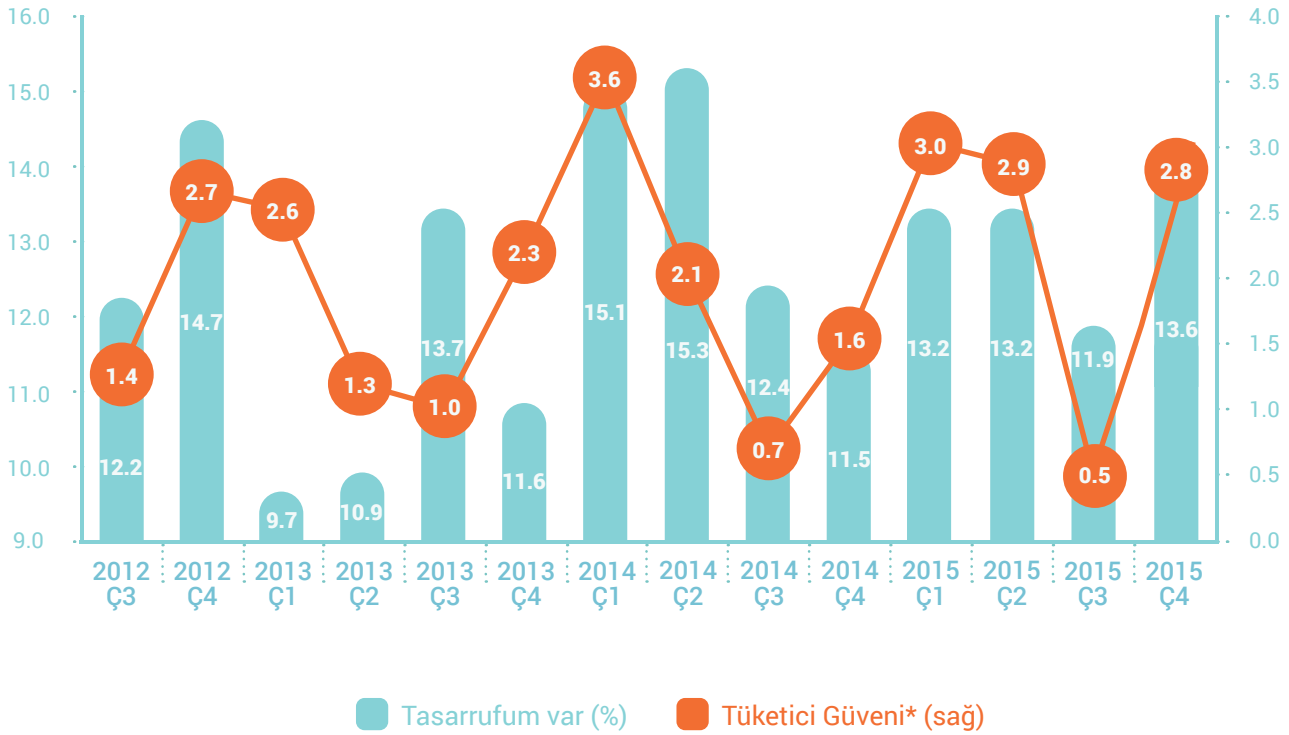
Baz: 2404

TANIM

- Tasarruf, sözlük anlamı itibariyle **“sarf edilmeyen”** anlamına geliyor.
- **Bu araştırma kapsamındaki TASARRUF ise şu kalemleri içeriyor:**
 - Bankalarda duran TL veya döviz cinsinden vadeli hesaplar,
 - Bankalarda ve / veya aracı kurumlarda duran hisse senedi, hazine bonosu, devlet tahvili gibi menkul değerlerin parasal tutarı,
 - Bankalarda duran yatırım hesapları ve katılım fonları,
 - Bireysel emeklilik fonları,
 - Bankalarda vadesiz hesapta / likit fonda TL veya döviz cinsinden duran miktarın o ay içinde harcanmayan / harcanmayacak bölümü,
 - Cüzdan, kasa, yastık altında duran paranın (döviz, altın dahil) o ay içinde harcanmayan / harcanmayacak bölümü,
- Araştırmaya katılanlara, bu tanıma uygun olarak tasarrufları olup olmadığı soruluyor.

KENTSEL NÜFUSTA TASARRUF SAHİPLİĞİ ORANI 2015'İN SON ÇEYREĞİNDE %13.6'YA YÜKSELDİ

TASARRUF ORANININ SEYRİ

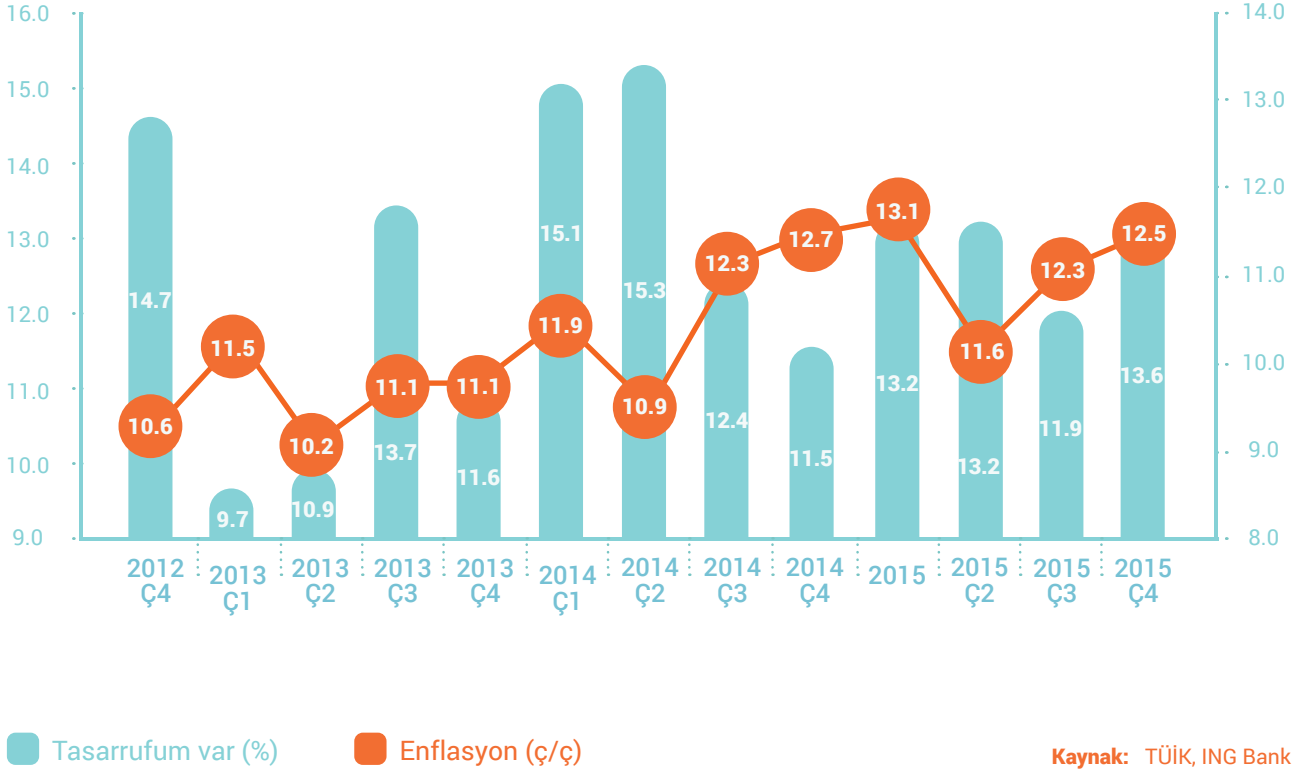
Kaynak: TÜİK, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi - IPSOS - ING Bank)

Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması'nın (TTEA) temel eksenini oluşturan kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı 2015'in son çeyreğinde dikkate değer bir yükseliş kaydederek, %13.6'yla 2014 ortasından bu yana gözlenen en yüksek seviyeye ulaştı. Açıklanan rakam, 2011 sonundan bu yana yapılan çalışmada %12.5 olan ortalama oranının üzerinde bir düzeye tekabül ediyor.

Geçtiğimiz yılın dördüncü çeyreğinde tekrarlanan genel seçimlerin sürpriz bir şekilde koalisyon

ihtimalini ortadan kaldırarak tek parti hükümeti kurmaya imkan tanıyan bir Parlamento yapısı oluşturması yurtiçi piyasaları olumlu etkiledi. Seçimlerle birlikte politik risk priminin azalması risk iştahını desteklese de; TL'nin yıl boyunca zayıf seyrinin yüksek miktarda kur riski taşıyan şirketler kesimine olası yansımaları, çevre ülkelerde jeopolitik risklerin ağırlığını koruması, enflasyon görünümünde gözlenen bozulmanın sürmesi ekonomik birimlerin davranışları üzerinde etkili olmaya devam etti.

TASARRUF ORANI VE İŞSİZLİK

Dolayısıyla, bu dönemde tüketici güveni gibi tasarruf oranı ile ters yönde hareket eden bazı değişkenler görece olarak olumlu bir seyir izlese de; ekonomideki belirsizliği gösterme açısından önemli bir makro değişken olarak öne çıkan enflasyon ve gelir üzerinde yarattığı olumsuz etkiyle tasarruf talebini sınırlandıran faktörlerden biri olan işsizlik hane halkının tasarruf sahipliği oranını desteklemiş gözükmemektedir.

Bu değişkenlerden enflasyondaki yükseliş, bir başka deyişle ekonomideki belirsizliğin artıp güven ortamının bozulması, genelde özel kesimin, özeldir hane halkının, tedbir motifli tasarruf etme tercihini desteklemektedir. Enflasyonun gerilediği dönemlerde ise tam tersi bir eğilim gözlemlenmektedir. Nitekim, çeyrek dönemdeki ortalama fiyat değişimi ile TTEA'da ortaya çıkan

tasarruf sahipliği oranı arasındaki bağıntı 2013 sonu ile 2015 sonu arasında pozitif ve oldukça yüksek bir düzeyde (bağıntı katsayısı +0.64) bulunmaktadır. Bu çerçevede; geçtiğimiz yılın son üç aylık döneminde %2.8'le bir önceki çeyrekte %0.5 olan rakama göre önemli bir yükseliş kaydeden enflasyon tasarruf sahipliğinde gözlenen artışı açıklayıcı bir etken olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan, tarım dışı işsizlik incelendiğinde (tasarruf sahipliği oranı ile bağıntı katsayısı -0.63) ilk üç çeyrekte sırasıyla ortalama %13.1, %11.6 ve %12.3 gibi oldukça yüksek bir düzeyde seyrettikten sonra henüz dördüncü çeyreğe dair tüm veriler elde olmamakla birlikte Ekim ve Kasım'da ortalama %12.5'e gelmesi istihdamdaki zayıflığın gelir üzerindeki yansımalarının tasarruf talebini sınırlandırmış olabileceği söylenebilir. Nitekim, hane halkı

	2012 Ç3	2012 Ç4	2013	2013 Ç2	2013 Ç3	2013 Ç4	2014	2014 Ç2	2014 Ç3	2014 Ç4	2015	2015 Ç2	2015 Ç3	2015 Ç4
Tasarrufum var (%)	12.2	14.7	9.7	10.9	13.7	11.6	15.1	15.3	12.4	11.5	13.2	13.2	11.9	
Enflasyon (ort. ç/ç)	1.4%	2.7%	2.6%	1.3%	1.0%	2.3%	3.6%	2.1%	0.7%	1.6%	3.0%	2.9%	0.5%	
Tarımdışı işsizlik (unadj, quarterly avg)	9.9%	10.6%	11.5%	10.2%	11.1%	11.1%	11.9%	10.9%	12.3%	12.7%	13.1%	11.6%		
USD/TRY (ortalama) **	1.80%	1.79%	1.78%	1.84%	1.97%	2.02%	2.22%	2.11%	2.16%	2.26%	2.46%	2.66%	2.85%	
USD/TRY artışı *	-0.1%	-0.5%	-0.3%	3.2%	7.1%	3.0%	9.4%	-4.7%	2.4%	4.6%	8.7%	8.5%	6.6%	
50:50 EUR:USD döviz sepeti (ortalama) **	2.02%	2.05%	2.07%	2.12%	2.29%	2.39%	2.63%	2.50%	2.51%	2.54%	2.62%	2.81%	3.02%	
%50 USD: %50 EUR döviz kuru sepeti artışı *	-1.6%	1.5%	0.7%	2.5%	7.9%	4.6%	9.8%	-4.6%	0.4%	1.1%	2.8%	7.0%	7.4%	
Mevduat Faizi (ortalama)	9.2%	7.7%	6.8%	6.1%	7.5%	7.7%	9.5%	10.0%	8.7%	8.9%	9.1%	9.6%	10.1%	
2-yıllık gösterge tahvil faizi (ortalama)	7.7%	6.6%	5.9%	5.9%	9.0%	8.7%	10.8%	9.1%	8.5%	8.5%	8.0%	9.7%	10.5%	
Altın (ortalama, USD)	1.653	1.717	1.632	1.416	1.329	1.271	1.292	1.290	1.282	1.267	1.219	1.193	1.125	

* Dönem ortalamalarının değişimi, TCMB kurları ** Reuters kurları

Kaynak: TÜİK, TCMB, Thomson Reuters, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması (Sabancı Üniversitesi - IPSOS - ING Bank)

tasarruf oranının düşüklüğü konusunda açıklayıcı bir çerçeve sunan Tasarruf Eğilimleri çalışmasında "Yeterli Gelirin Olmaması" tasarruf eksikliğinin temel sebebi olarak gösterilirken, 2012 sonundan bu yana bu sebebin olası diğer faktörlere göre ağırlığı %65'in üzerinde seyretmiştir. Öte yandan, 2014'ün 3. çeyrek sonrasında yukarı yönlü dalgalı bir seyir izleyen tasarruf sahipliğine benzer şekilde, tasarrufu olmayanlar içinde yakın gelecekte tasarruf yapmayı planlayanların oranında gözlenen yükseliş eğilimi ve rakamın bu dönemde %25.7'den %33.4'e ulaşması küresel piyasalardaki dalgalanmaların ve yurtiçi siyasi belirsizliğin dikkat çektiği bu dönemde tedbir motifli tasarruf etme tercihinin öne çıktığını düşündürmektedir.

TTEA'da dikkat çeken diğer noktalar ise şöyle özetlenebilir:

- Daha önceki çeyrek dönemlerde elde edilen sonuçlarda da görüldüğü üzere; çocuklu bireyler görece daha az tasarruf sahipliğine sahiptir. Çocuklu oranının %61, ortalama çocuk sayısının ise 2.5 olduğu örneklemede, dönemse bazda tasarruf sahipliği oranında %13.6'ya yükseliş hem çocuklu hem de çocuksuz bireylerden kaynaklanmıştır. Buna göre; çocuksuz bireylerde tasarruf sahipliği oranı %16'yla 2012 sonundan bu yana gözlenen en yüksek düzeye yaklaştıktan sonra 2015'in son çeyreğinde %18'e yükselirken, aynı dönemde çocuklu bireylerde oran %9'dan %11'e geldi.

- Bilindiği gibi yaş tasarruf etmenin önemli bir belirleyicidir. TTEA'ya göre, genç nüfus içerisinde tasarruf etme olasılığı yüksek gözükmektedir. 2013 yılının 1. çeyreğinden bu yana genel trende bakıldığında, tasarruf yapma oranının en

yüksek olduğu yaş gruplarının 18-24 ve 25-34 olduğu görülmektedir. Bu ikisini 35-44 yaş grubu takip ederken, tasarruf yapma oranının yaş ilerledikçe düştüğü gözlenmektedir.

- Hane halkı finansal varlıklarının kompozisyonu incelendiğinde ise:

- Mali sistem içi varlıkların (yastık altı altın ve diğer değerli taş ve metal ile yastık altı döviz / TL hariç diğer tüm finansal varlıklar) toplam varlıklardaki payının son dört çeyrekte 2014'ün sonundan bu yana %75'in üzerinde seyretmekte ve önceki üç yıllık dönemle karşılaştırıldığında kayıt dışı varlıkların oranında gerilemeye işaret etmektedir.

- Toplamın dörtte üçünü oluşturan sistem içi tasarrufların kompozisyonuna bakıldığında; mevduat ürünlerinin baskınlığını korumakla birlikte payında 2015'in 1. çeyreği sonrasında gerileme dikkat çekmektedir. DTH'ların payındaki büyüme-ye rağmen, genel olarak mevduatların ağırlığındaki düşüş temelde TL vadeli mevduatlardan kaynaklanmıştır. Öte yandan, mevduat dışı (system içi) ürünlerin payı TTEA'nın başlangıcından bu yana bir artış içerisindedir.

- Uzun vadeli bir yatırım aracı olan ve kamu tarafından teşvik edilen "Bireysel emeklilik fonları/ hayat sigortaları" kaleminin payının 2014 başından beri artarak 2015'in 3. çeyreğinde %20'e ulaştıktan sonra %16'ya gerilemesi de tasarruf araçları sahipliği ile ilgili payların oldukça oynak olabildiğini teyit etmektedir. BES'in finansal derinleşme, refah düzeyinin artması gibi faktörlerin de etkisiyle önem kazanmaya devam edeceği düşünüldüğünde; oynaklığın yüksek olduğu ve düzeyden çok trendin daha yakından izlenmesi gerektiği tasarruf araçları kompozisyonunda ağırlığı daha da artacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye Tasarruf Eğilimleri Araştırması'na göre kentsel nüfusta tasarruf sahipliği oranı 2015'in üçüncü çeyreğinde gerilemiş, sonraki dönemde ise dikkate değer ölçüde artarak son 1.5 yıldaki en yüksek düzeye ulaşmıştır. Doğal olarak çeşitli makro ve mikro faktörün etkilediği bu gelişmede; enflasyon görünümünde konjonktürel bozulma yanında, son dönemde işsizlikteki artış eğiliminin gelir üzerinde neden olduğu baskının tasarruftaki kısıtlayıcı etkisinin belirleyici olduğu söylenebilir.

Prof. Dr. Alpay Filiztekin
Sabancı Üniversitesi

Dr. Muhammet Mercan
Baş Ekonomist, ING Bank

5. İletişim Bilgileri

info@tasarrufegilimleri.com

ING Bank girişimi ile hayata geçirilen “**Türkiye’nin Tasarruf Eğilimleri Araştırması**”, Sabancı Üniversitesi gözetiminde yürütülmekte, saha araştırması IPSOS tarafından yapılmaktadır.

ÖNEMLİ AÇIKLAMA:

“Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.”

ING BANK

2015

4. ÇEYREK RAPORU

ING

